

VARBERGS
KOMMUN

Avfallsplan för Varbergs kommun 2024–2030

Från avfall till resurs

Policy
Program
Riktlinje
» **Strategi**
Anvisning
Handlingsplan

Beslutad av Kommunfullmäktige	Beslutsdatum och paragrafnummer 10 december 2024, § 43	Diarienummer KS 2023/0668	Dokumentansvarig VIVAB
----------------------------------	---	------------------------------	---------------------------

Avfallsvision 2030

Avfall är en resurs i vårt samhälle

År 2030 har Varberg fler invånare och lockar fortsatt fler och fler besökare, som tillsammans söker natursköna och havsnära miljöerna för rekreation. Trots ökat invånarantal har avfallet och nedskräpningen minskat, vi konsumerar smartare och förstår betydelsen av vilka fotspår som människan sätter på jorden genom våra livsstilar och beteenden.

Samhället har utformats så att avfallssorteringen genererar cirkulära material- och produktflöden genom effektivare hanterings- och sorteringssystem. Vi har förflyttat oss längre upp i avfallstrappan genom att se värdet av våra gemensamma resurser och förstå mervärdet i tillhörigheter och ägodelar – vi uppskattar det vi har och behöver inte köpa nytt! Delande, reparation, utlåning och att köpa begagnat är en naturlig del av vår vardag.

Kommunens förvaltningar och bolag har tagit en ledande roll för att inspirera till denna utveckling, genom att föregå med gott exempel och göra det enkelt för invånarna och verksamheter att förebygga uppkomsten av avfall. I hemmen, på arbetsplatser, i skolan och ute i samhället finns tjänster och hjälpmedel som gör det enkelt att förebygga avfallet. Det är helt enkelt krångligare att låta bli.

Det är våra gemensamma ansträngningar som möjliggjort nytänkande och omställning till att Varberg år 2030 nått ett samhälle med smartare konsumtion, där avfall betraktas som en resurs. Det mesta ingår nu i ett kretslopp och det finns egentligen inget avfall, utan bara material och prylar som får nya platser och användningsområden.

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 <i>Våra framtida utmaningar: Avfallets roll i omställningen från linjärt till cirkulärt</i>	5
2. Bakgrund	7
2.1 <i>Lagstiftning som styr avfallshanteringen</i>	7
2.2 <i>Mål som styr avfallshanteringen</i>	8
2.3 <i>Identifierade utvecklingsområden</i>	10
2.4 <i>Framtida avfallshantering och avfallsflöden</i>	11
2.5 <i>Framtagande av planen och samråd</i>	12
3. Avfallsplanens målområden och mål	13
<i>Målområde: Den tomma tunnan</i>	15
– <i>Minimera avfallet</i>	15
<i>Mål 1: Kunskapen om hur vi tar hand om våra gemensamma resurser har ökat och fler hållbara val sker i vardagen. Hållbar konsumtion har blivit en självklarhet för oss som bor och verkar i Varberg.</i>	16
<i>Mål 2: Matsvinnet har minskat.</i>	17
<i>Mål 3: Användandet av engångsprodukter har minskat inom kommunens verksamheter och bolag</i>	19
<i>Mål 4: Det interna återbruket av möbler samt andra inventarier och utrustning har ökat inom kommunen och bolag.</i>	20
<i>Målområde: Den cirkulära resursen</i>	21
– <i>Det finns inget avfall</i>	21
<i>Mål 5: Den totala mängden restavfall från hushållen har halverats per person fram till 2030 jämfört med 2020.</i>	22
<i>Mål 6: Utsorteringen av matavfall har ökat och renheten är fortsatt hög.</i>	24
<i>Mål 7: Det cirkulära produkt- och materialflödet har ökat genom effektivare avfallshantering samt fler och renare fraktioner på återvinningscentralerna.</i>	25
<i>Mål 8: Det finns en masshanteringsstation för jord- och schaktmassor och inom kommunen arbetar man strategiskt och operativt för cirkulär masshantering.</i> 27	
<i>Målområde: Det gröna samhället</i>	29
– <i>Trivsamma, trygga miljöer och god service</i>	29
<i>Mål 9: Nedskräpningen har minskat.</i>	30
<i>Mål 10: Invånarna är nöjda med avfallshanteringen.</i>	31
4. Lagstyrda områden	32
4.1 <i>Källsortering inom den kommunala verksamheten och bolag</i>	32
4.2 <i>Övertagandet av förpackningsinsamlingen</i>	32
5. Genomförande av avfallsplan	34
5.1 <i>Åtgärder</i>	34

5.2 Styrmedel	34
5.3 Finansiering	35
5.4 Uppföljning och fortsatt arbetet	36
6. Miljöbedömning	37
7. Giltighetstid	38
8. Bilagor	39

1. Inledning

Detta är Varbergs kommuns strategi för att gå från avfall till resurs - ***Avfallsplan för Varbergs kommun 2024–2030***. Målområdena i strategin pekar tillsammans ut en riktning för hur det kommunala avfallet ska hanteras, med målet att minska dess mängd och farlighet fram till år 2030.

Syftet med avfallsplanen är:

- Att arbeta förebyggande mot uppkomsten av avfall.
- Att öka andelen avfall som blir till nya resurser.

Avfallsplanen ska bidra till en avfallshantering där vi förflyttar oss från ett linjärt system mot ett mer cirkulärt system för material- och produktflöden. Förflyttningen sker utifrån avfallstrappan och stort fokus ligger på att jobba förebyggande och minimera avfallet genom att öka medvetenhet, kunskap och service. Förflyttningen omfattar både Varbergs invånare och kommunens förvaltningar och bolag. Ett viktigt verktyg för att klara omställningen är att arbeta med beteendeförändringar.

Enligt lag är varje kommun skyldig att upprätta en renhållningsordning, vilken ska innehålla kommunala föreskrifter för avfallshantering samt en avfallsplan (15 kap. 41 § MB).

Avfallsplanen omfattar både kommunens egen organisation och Varberg som geografiskt område. Med ”*kommunen*” avses kommunens egen organisation och innefattar både nämnder och bolag. Med ”*Varberg*” avses den geografiska kommunen. Undantaget är dock titeln för detta dokument ”*Avfallsplan för Varbergs kommun 2024–2030*” där syftar ”*Varbergs kommun*” till både kommunens egen organisation och till kommunen som geografiskt område.

1.1 Våra framtida utmaningar: Avfallets roll i omställningen från linjärt till cirkulärt

Avfallshanteringen har kommit långt på relativt kort tid, där vi gått från soptippar där allt avfall slängdes på ett och samma ställe, till att ta hand om vårt avfall under betydligt mer ordnade former. Vi har idag slutna system för att minska risken för att avfallet hamnar i naturen och att en del av avfallet i stället materialåtervinns. Men vi är långt ifrån klara.

Det är framför allt två stora utmaningar som ligger framför oss;

- Konsumtionen måste bli mer hållbar.
- Övergången från linjär till cirkulär ekonomi.

Med några få undantag, så som till exempel under pandemin, ökar konsumtionen kontinuerligt från år till år som en följd av att vi generellt sett under en längre tid haft en god ekonomisk utveckling och således haft goda förutsättningar för konsumtion. Det avspeglas tydligt i avfallsmängderna som ökar i takt med

konsumtionen i Sverige. Naturligtvis är befolkningsökningen en bidragande orsak till ökade avfallsmängder, men den förklarar inte ensamt konsumtions- och avfallsökningen.

Vi lever på en planet med ändliga resurser och en linjär ekonomi är därför inte hållbar i längden. Det riskerar att utarma våra gemensamma resurser och skapa sämre förutsättningar för kommande generationer. Under 2020 antog regeringen en strategi för hur Sverige ska ställa om till en cirkulär ekonomi (*”Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige”, Miljödepartementet, 2020*). I denna strategi framgår att synen på avfall bör omvärderas, att avfall ska ses som en resurs som ska utnyttjas i cirkulära processer.

Avfall kommer alltid att uppstå, men när det uppstår gäller det att ta hand om det på bästa sätt och skapa möjligheter så att så mycket material som möjligt kan cirkulera. I arbetet inom ramen för avfallsplanen finns goda möjligheter för kommunens förvaltningar och bolag att bidra till både hållbar konsumtion och cirkulära materialflöden.

2. Bakgrund

Avfallshantering på kommunal nivå påverkas av lagstiftning, förordningar, föreskrifter och direktiv samt målsättningar på global, nationell och kommunal nivå. Att ta hänsyn till alla lagkrav och målsättningar är en förutsättning för att från kommunal nivå kunna bidra till de nationella och globala målsättningarna för miljö, klimat och hållbar utveckling.

Under perioden för denna avfallsplan kan målsättningar från omvärlden förändras, vilket revideringen av avfallsplanen under 2026 kommer ta hänsyn till. Lagkrav som ändras under perioden för avfallsplanen kommer genomföras utöver det som finns beskrivet i denna plan, och införas i den reviderade versionen.

2.1 Lagstiftning som styr avfallshanteringen

Ett stort antal lagar, förordningar och EU-direktiv styr avfallshanteringen och kontinuerliga förändringar inom området gör att dessa lagar, förordningar och direktiv är under ständig utveckling. I bilaga 1 (*avsnitt 2*) finns en mer detaljerad presentation av den lagstiftning som är relevant och som styr avfallshanteringen. Här följer en sammanfattning av den mest betydelsefulla lagstiftningen som styr avfallsplanen.

Enligt 15 kap. 41 § (Miljöbalken (1998:808)) är alla kommuner skyldiga att upprätta en renhållningsordning som innehåller uppgifter om det avfall som uppstår i den geografiska kommunen (med undantag för kärnavfall) och uppgifter om vilka åtgärder en kommun tar till för att minska avfallens mängd och farlighet. Avfallsförordningen innehåller grundläggande bestämmelser om vad den kommunala renhållningsordningen ska omfatta och ger också kommunen möjlighet att samla in nödvändig information för genomförandet och planeringen av den kommunala renhållningen.

Enligt 9 kap. 6 § (Avfallsförordningen (2020:614)) framgår att Naturvårdsverket får utfärda föreskrifter om innehållet i de kommunala avfallsplanerna. Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner visar tydligt att avfallsplanen ska ha en avfallsförebyggande inriktning och att de mål och aktiviteter som planeras i planen ska utgå från befintliga mål, planer och strategier som antagits på nationell och högre nivå. Föreskrifterna innehåller också krav på vad den kommunala avfallsplanen ska innehålla.

Svensk lagstiftning (Avfallsförordningen) gör gällande att alla i Sverige är skyldiga att sortera sitt avfall, så som förpackningar, tidningar, samt att andra material som ligger under producentansvaret, till exempel elavfall, ska lämnas för återvinning. Kommunen har även ett lagstadgat ansvar att arbeta mot nedskräpning, samt informationsansvar som innebär att kommunen ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder.

2.2 Mål som styr avfallshanteringen

Det finns en rad olika målsättningar på olika nivåer (globalt, EU, nationellt och lokalt) som styr avfallsplaneringen. Genom att knyta an till dessa i avfallsplanen bidrar kommunens avfallshantering till att nå målsättningarna på de olika nivåerna. Här nedan följer en beskrivning av vilka mål som ligger till grund för denna avfallsplan. (För mer information om mål som styr avfallshanteringen se bilaga 1, avsnitt 2).

Avfallstrappan

EU:s avfallshierarki illustreras bäst av avfallstrappan. Här beskrivs tydligt hur avfall ska rangordnas och prioriteras. Målet och syftet med avfallstrappan är att strategiskt planera för att flytta avfallet längre upp i trappan med slutmålet att genom förebyggande arbete minimera uppkomsten av avfall.

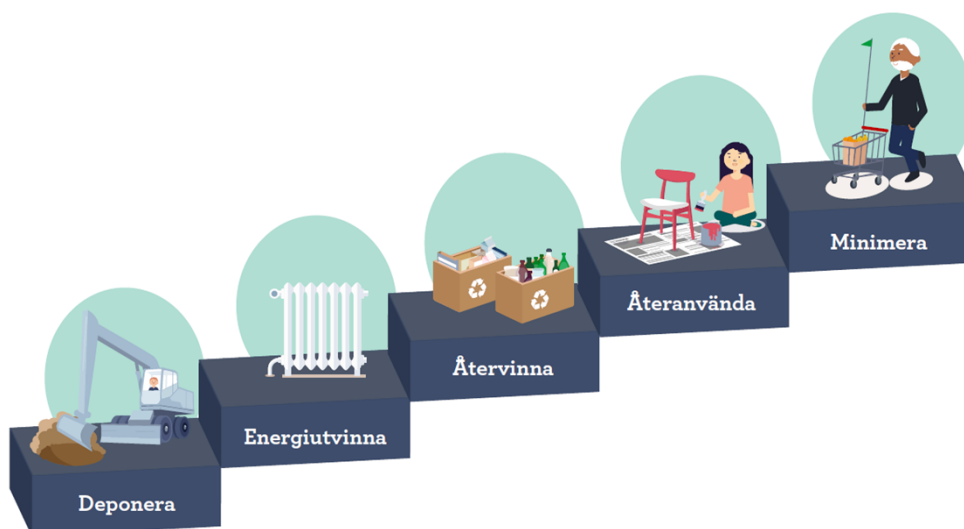

Illustration av avfallstrappan. Målet är att flytta avfallshanteringen uppåt i avfallstrappan. Illustration från Vivab.

Agenda 2030

2015 antog FN:s medlemsländer Agenda 2030 som omfattar 17 övergripande mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Flera av målen har en tydlig koppling till avfallshanteringen, varav följande mål bidragit till utformningen av avfallsplanen:

- Mål 7 – Hållbar energi för alla
- Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 11 – Hållbara städer och samhällen
- Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 14 – Hav och marina resurser
- Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald

EU:s målsättningar

Inom EU finns en rad bestämmelser och målsättningar som styr och påverkar avfallshanteringen. I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi (med sitt ursprung i EU-målet klimatneutralitet 2050) återges mål för återanvändning och materialåtervinning samt halvering av kommunalt avfall. EU har satt upp tydliga mål kring hur stor andel av avfallet som ska behandlas genom förberedelse för återanvändning eller återvinning. Vidare pekar EU:s målsättningar bland annat ut mål inom matsvinn (vilket ska halveras fram till 2030) och krav på separat insamling av textilavfall, farligt avfall och matavfall.

Sveriges målsättningar

På nationell nivå finns även här en rad miljömål som omfattar och påverkar avfallshanteringen; *Den nationella avfallsplanen*, *Generationsmålet*, *De nationella miljö kvalitetsmålen*, *Etappmålen* och *Sveriges strategi för cirkulär ekonomi*. Avfallsplanen har kopplingar till samtliga.

Lokala mål

Kommuns hållbarhetsarbete är tätt knutet till Agenda 2030 och tar avstamp i lokala hållbarhetsmål för perioden 2017–2025. Ambitionsnivån i målsättningen är hög och anger att Varberg ska visa vägen genom att kommunen är en föregångare och ett gott exempel i arbetet för en hållbar utveckling. Måldokumentet omfattar både kommunens egen organisation och Varberg som geografiskt område.

Avfallsplanen bidrar till följande målbilder:

Livskraftiga ekosystem:

- Varbergs kommun bidrar till att minska förekomsten av gifter i ekosystemen lokalt och globalt
Insamling av avfall (framför allt farligt avfall) och minskad nedskräpning.
- I Varbergs kommun ger maten minsta möjliga påverkan på ekosystem och klimat
Minskat matsvinn och bättre utsortering av matavfall.

Hållbar resursanvändning:

- Våra konsumtionsmönster rättar sig efter naturens resurser och kretslopp
Driva på omställningen till ett samhälle byggt på en cirkulär ekonomi.

Vivabs mål

Till grund för de mål i avfallsplanen som åligger Vivab ligger, förutom globala, nationella och lokala målsättningar, också Vivabs verksamhetsplan som tar ut en tydlig riktning för avfallshanteringen. Avfallsplanen har en viktig roll i måluppfyllnaden av Vivabs verksamhetsplan.

2.3 Identifierade utvecklingsområden

Under framtagandet av avfallsplanen har ett antal utvecklingsområden identifierats. Vissa av dessa finns med i målarbetet i avfallsplanen, medan andra inte gör det. Dessa icke målsatta områden bör ändå beaktas och utvecklas i den riktning som anslås i avfallsplanen. Anledningen till att vissa områden inte ingår i målarbetet är att de ligger utanför avfallsplanens avgränsningsområden, tas upp i andra planer eller ligger med som styrmedel.

Nedskräpning: Vi jobbar i dag organiserat kring omhändertagandet av nedskräpning i Varberg, men det saknas mål och en tydlig styrning kring detta inom kommunen. Mål och åtgärder om nedskräpning ska finnas med i den kommunala avfallsplanen då det är ett lagstadgat område.

Källsortering: I Avfallsplanen 2018–2022 fanns mål om att införa källsortering inom kommunens samtliga verksamheter och bolag, ett mål som inte nåddes. Enligt lag ska avfall sorteras, och kommunens förvaltningar tillsammans med dess bolag behöver införa källsortering för de lagstadgade fraktionerna. I denna avfallsplan ligger inte detta med som ett mål, då det är något som måste införas enligt lag.

Fysisk samhällsplanering: Samarbetet mellan kommunen och Vivab inom samhällsbyggnadsprocessen behöver utvecklas vad gäller infrastruktur och plats för dagens och framtidens avfallshantering.

Kunskap och medvetande: För att medborgarna ska kunna bidra till ett hållbart samhälle där användningen av resurser och hantering av avfall bygger på cirkulär ekonomi och hållbar konsumtion, behövs insatser för att höja kunskapsnivån och medvetenheten.

Renare fraktioner: Plockanalyser från 2020 visar att både restavfallet från hushåll, och den brännbara fraktionen på återvinningscentralerna, innehåller relativt stora mängder av felsorterat material, så som förpackningar, textil och farligt avfall. Enligt lagkrav finns skyldigheter att sortera sitt avfall.

Återbruket på återvinningscentralerna: Uppfattningen är att det finns en stor vilja bland invånarna att lämna saker för återanvändning. Det finns en stor utvecklingspotential i initiativet *Återbruket* för att få flödet av saker att fungera bättre.

Intern återanvändning av möbler: Det finns stora utvecklingsmöjligheter att öka återanvändningen av möbler och andra inventarier inom kommunen, bland annat genom till exempel central samordning.

Upphandling: Offentlig upphandling har stor möjlighet att utöva påverkan på bland annat leverantörer, entreprenörer och producenter när det gäller miljö- och hållbarhetskrav, vilket bör utnyttjas bättre.

Engångsprodukter: Det finns idag ingen tydlig handlingsplan inom kommunen för att minska användningen av engångsprodukter. Att aktivt jobba med detta bidrar till lägre inköpskostnader och minskad mängd avfall.

Masshantering: Tidigare har det inte funnits något tydlig samlad riktning för masshantering inom kommunen beträffande masshanteringsstation och logistik. Cirkulär masshantering är ett av de områden där kommunen har stora möjlighet att bidra till att minska klimatpåverkan. Kommunen kan bli bättre på att betrakta byggmaterial och massor som resurser i stället för avfall.

Fullmäktige beslutade 2023 att investera i anläggning av kommunens första masshanteringsstation, vilket innebär plats för massor (bergkross, grus, matjord etc.) som uppstår vid anläggning och byggnation av fastigheter samt nya ytor, kan förvaras, hanteras och förädlas över tid. För detta krävs en kommunövergripande styrning samt samarbete med berörda förvaltningar och kommunens bolag. Hamn- och gatunämnden har tilldelats 40 miljoner i investeringsmedel för att anlägga en masshanteringsstation till 2026.

2.4 Framtida avfallshantering och avfallsflöden

Att avfallsmängderna i det närmaste kontinuerligt ökat över tid i Sverige är inte enbart relaterat till befolkningsökning, utan kan till stor del härledas till ökad konsumtion under lång tid. Att avfallsmängderna förmodligen kommer öka även i framtiden torde vara en relativt korrekt uppskattning.

Varberg är en tillväxtkommun där prognosen är att befolkningmängden kommer ligga runt cirka 80 000 invånare 2035. Inom perioden för avfallsplanen kommer troligtvis en ökad volym avfall behöva hanteras.

Samtidigt som trenden säger att avfallet ökar, finns också en växande trend som påvisar dämpad konsumtion. Bland annat av miljö- och klimatskäl, men också det rådande världsläget med en svagare ekonomi och högre priser har ökat medvetenheten kring konsumtion.

Medvetenheten kring källsortering ökar också. Detta tillsammans med de kommande lagkraven kring fastighetsnära källsortering, kommer förmodligen öka utsorteringen av förpackningar och ändra avfallsflödena.

Med allt detta sammantaget är det svårt att förutse resultatet för avfallsmängderna och hur avfallsflödena kommer se ut i framtiden. Vi bör ändå vara redo för att avfallsmängderna kommer öka och att avfallsflödena kommer se annorlunda ut, något vi behöver ta hänsyn till vid planerandet och byggandet av vårt framtida samhälle.

Fler lagkrav och mål från både EU och från nationellt håll är att vänta framöver när det gäller avfallshantering. Således är även detta något vi behöver ta hänsyn till i planeringen av samhällets avfallshantering. Som exempel kan nämnas att från 2024 tar kommunen över ansvaret för förpackningsinsamlingen och från och med 2027 ska det finnas fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar. Uppskattningen är att en större andel förpackningar kommer sorteras ut och i

och med detta kommer sannolikt restavfallet som går till förbränning att minska. Detta påverkar hur vi ska organisera oss för att ta hand om dessa ändrade avfallsflöden.

2.5 Framtagande av planen och samråd

Vivab tilldelades uppdraget att ha det samordnade ansvaret för framtagningsprocessen av kommunens avfallsplan. En arbetsgrupp bestående av representanter från kommunen och Vivab har arbetat med att ta fram avfallsplanen, med stöd från en styrgrupp med representanter från kommunen och Vivab.

Tidigt samråd: Arbetsgruppen har tillsammans med representanter från kommunens förvaltningar och bolag haft tidigt samråd för att arbeta fram ett förslag till avfallsplanen. Dessa samråd har skett dels i form av workshops, dels i samråd/dialog med kommunens hållbarhetsnätverk (*se bilaga 1 för en utförligare redogörelse*).

Formellt samråd: Det framtagna förslaget översändes till berörda intressenter inom kommunen samt externa intressenter. Beredningstiden för remissvar var tre månader. Samtidigt publicerades annons dels i Varbergs tidning, dels på sociala medier, där allmänheten och andra intressenter gavs möjlighet att inkomma med synpunkter på förslaget till avfallsplan. Samtliga inkomna remissvar har beaktats och dokumenterats. I de fall synpunkter bedömts relevanta har justeringar och tillägg gjorts i förslaget till avfallsplan. I andra fall har inkomna synpunkter besvarats utanför avfallsplanen, eller kommer hanteras under genomförandefasen av avfallsplanen. (*Se bilaga 1 för en utförligare redogörelse*).

Utställning: Förslaget till avfallsplan har därefter ställts ut för granskning under perioden 1 juli 2024 till 31 augusti 2024. Utställningen skedde fysiskt på Komedianten i Varberg så att allmänheten kunde ta del av det. Information om utställningen gavs på varberg.se. Förslaget skickades även till alla nämnder och kommunala bolag, samt övriga organisationer som fick förslaget på remiss.

Inga ändringar har genomförts i förslaget efter utställningen. Hur synpunkter från utställningen bemöts har beskrivits skriftligt och ingår i underlag till beslut om antagande.

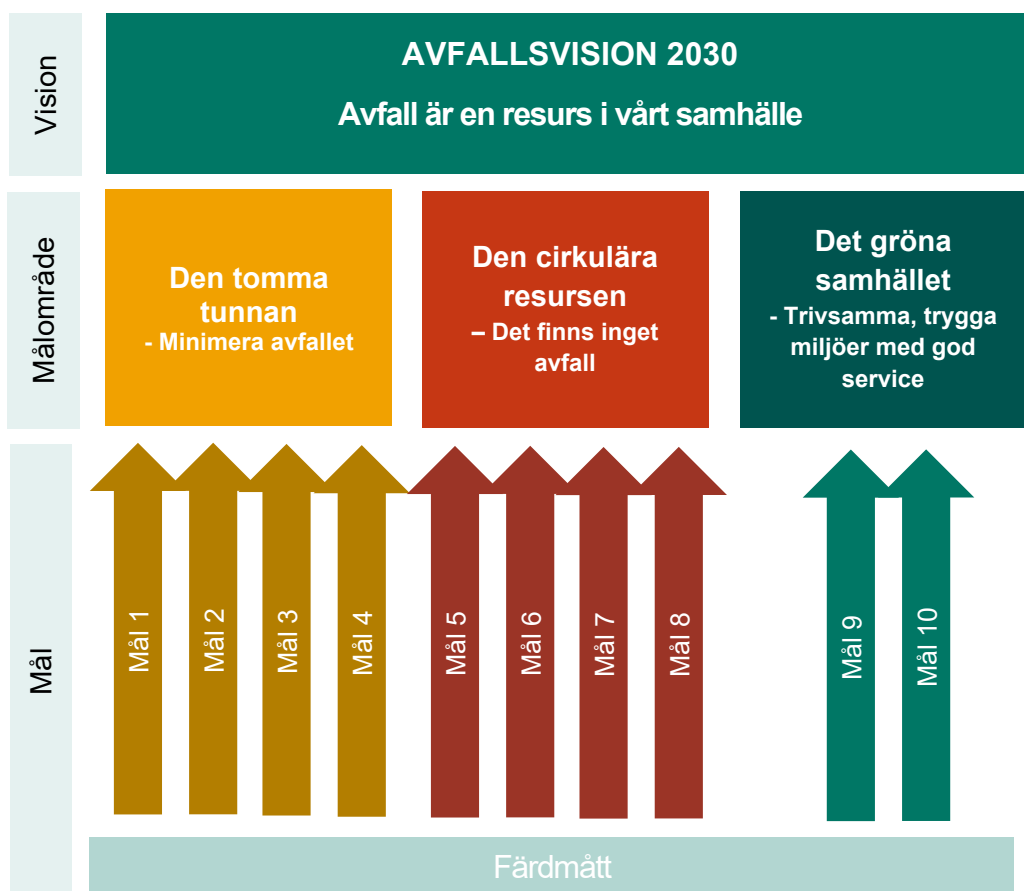
Politisk förankring: Kommunstyrelsens arbetsutskott har informerats om innehållet i planen och givits möjlighet att ställa frågor inför beslut om att skicka ut förslaget på remiss och utställning.

3. Avfallsplanens målområden och mål

Den övergripande målsättningen i avfallsplanen är att förebygga, minimera, cirkulera och åstadkomma beteendeförändring i syfte att minska mängden avfall och bättre hantera våra resurser. Avfallsplanens mål är således utformade för att bidra till denna förflyttning. För att skapa långsiktighet i avfallshanteringen, sträcker sig målen, med några få undantag, fram till 2030.

Val av slutår för avfallsplanens mål bygger på att många målsättningar, som varit till grund för avfallsplanen, gäller fram till 2030, bland annat de globala målen i Agenda 2030.

Avfallsplanen omfattar en vision, tre målområden med sammantaget tio mål med tillhörande färdmätt:

Ordlista

Målområdet

Övergripande strategiska mål för avfallshantering.

Mål

De 3 övergripande strategiska målområdena är nedbrutna i 10 mål inom specifika områden.

Färdmått

Ett mått som under målperioden hjälper oss att bedöma om våra insatser är tillräckliga för att nå målen. Pekar ut hur långt vi bör ha kommit inom en viss tid för att det ska vara möjligt att nå målet.

Indikator

Mätvärdet för färdmålet.

Åtgärd:

Det arbete som behöver genomföras för att nå målen. Behöver vidareutvecklas i en handlingsplan.

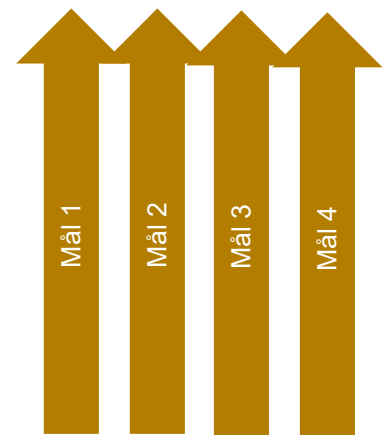
Målområde: Den tomma tunnan

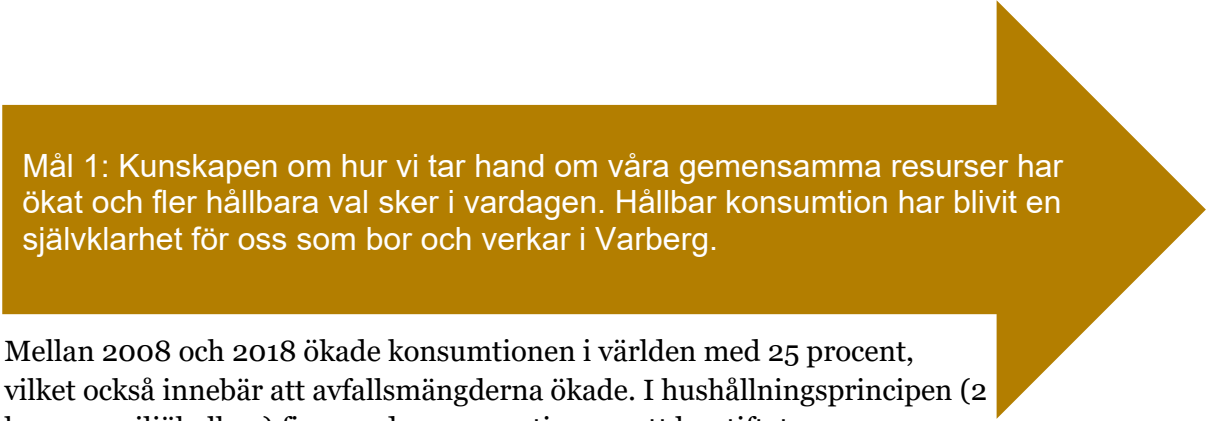
– *Minimera avfallet*

Målområdet syftar till att förebygga och minimera uppkomsten av avfall för att minska mängden och vilken typ av avfall som går till förbränning. På så vis bevaras våra gemensamma resurser bättre. Målområdet riktar sig till Varbergs invånare, verksamheter inom näringslivet samt kommunens verksamheter och bolag och nås genom bland annat ökad kunskap och mer hållbar konsumtion.

Det bästa avfallet är det avfall som aldrig uppstår. Enligt en plockanalys från 2020 framgår att en stor del av det som hamnar i vårt restavfall faktiskt hellre skulle kunna återvinnas och i viss mån även återanvändas. Merparten av miljö- och klimatbelastningen från produkter sker i produktionsledet, vilket också genererar stora mängder avfall. Även uttjänade produkter påverkar miljön och klimatet när det blir avfall. I EU:s och Sveriges lagstiftning finns stöd för att det översta steget i avfallstrappan ska prioriteras, vilket innebär insatser som syftar till att förebygga uppkomsten av avfall. Kommunen spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet genom möjligheten att kunna påverka hushålls och verksameters avfallsmängder och konsumtionsvanor. Med utgångspunkt i avfallstrappan och genom ökad medvetenhet och ändrade beteenden kan målen för detta område nås.

Mål 1: Kunskapen om hur vi tar hand om våra gemensamma resurser har ökat och fler hållbara val sker i vardagen. Hållbar konsumtion har blivit en självklarhet för oss som bor och verkar i Varberg.

Mellan 2008 och 2018 ökade konsumtionen i världen med 25 procent, vilket också innebär att avfallsmängderna ökade. I hushållningsprincipen (2 kap. 5 1 miljöbalken) finns sedan 1 augusti 2020 ett lagstiftat informationsansvar som syftar till att kommunerna ska lämna information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder.

Hållbar konsumtion innebär att vi som konsumenter tar ansvar för att göra hållbara val som bidrar till minskad resursanvändning och minskad mängd avfall. Det kan vara att laga, låna, dela, återvinna, återanvända och endast köpa saker med eftertanke och av god kvalitet. Även att vara varsam med resurser, så som vatten och el, innebär att vara en hållbar konsument.

Förväntad effekt av att nå mål 1:

- Ökad kunskap och medvetenhet kring hållbar konsumtion.
- Minskad mängd felsorterat avfall.
- Minskad mängd restavfall.
- Fler som delar, lånar, lagar, återvinner, återanvänder och gör smartare val vid nyköp.

Färdmått 1.1: För att nå mål 1 krävs ökad kunskap om konsumtionens påverkan på miljö, klimat och resurser hos invånare och medarbetare i kommunorganisationen och kommunala bolag.

Färdmått 1.2: För att nå mål 1 krävs att ökat kunskap lett till beteendeförändringar bland invånare och medarbetare inom kommunorganisationen och dess bolag.

Ansvarig: Vivab

Indikator:

- Utfall andel kännedom kundundersökning.
- Mängd (kg) restavfall per person och år.
- Andel felsorterat avfall i restavfallet.
- Mängd (kg) insamlade förpackningar.

Åtgärder:

- Utveckla verktyg och strategi för att öka kunskapen kring hållbar konsumtion inom kommunkoncernen och bland Varbergs invånare.

Mål 2: Matsvinnet har minskat.

Matsvinn innebär den mat som slängs trots att den fortfarande är ätbar, eller som varit ätbar men blivit för gammal för att äta. Livsmedelsproduktion tar stora resurser i anspråk med negativ miljö- och klimatpåverkan. Matsvinn uppstår längst hela livsmedelskedjan, men hushållen står för den största andelen där vi i Sverige slänger 37 kg ätbar mat och dryck per person och år.

Matsvinn är ett prioriterat område och bland annat FN:s hållbarhetsmål pekar ut att matsvinnet ska halveras på global nivå. Att minska matsvinnet från kommunens kök och serveringar är ett område med möjligheter till goda resultat. Kommun har uppsatta mål och åtgärder för att minska matsvinnet, men det finns utvecklingspotential för att nå längre.

Förväntad effekt av att nå mål 2:

- Bättre hushållning med resurser genom att matsvinnet minskar.
- Minskade kostnad för inköp.
- Ökad medvetenhet bland verksamheterna och de som äter, samt bland invånare och företag.
- Minskad miljö- och klimatbelastning.

Färdmått 2.1: För att nå mål 2 krävs att matsvinnet från hushåll och verksamheter år 2026 minskat med minst 20 procent jämfört med 2024.

Färdmått 2.2: För att nå mål 2 krävs att matsvinnet från hushåll och verksamheter år 2030 minskat med minst 50 procent jämfört med 2024.

Ansvarig: Vivab.

Indikator:

- Andel matsvinn (viktprocent) av den totala mängden matavfall genom plockanalys.

Åtgärder:

- Insatser som förebygger matsvinn från hushållen.
- Kontinuerligt följa upp omfattningen av matsvinn.

Färdmått 2.3: För att nå mål 2 krävs att matsvinnet minskar med minst 50 procent inom kommunala verksamheter fram till 2030 jämfört med 2019.

Ansvarig: Kommunen

Indikator:

- Gram matsvinn per gäst (tallrikssvinn och serveringssvinn).

Åtgärder:

- Insatser som förebygger matsvinn inom den kommunala verksamheten.
- Kontinuerligt följa upp omfattningen av matsvinnet.
- Identifiera utvecklings-/förbättringsområden.

Mål 3: Användandet av engångsprodukter har minskat inom kommunens verksamheter och bolag.

Engångsprodukter tar stora resurser i anspråk vid produktion i förhållande till dess livslängd, samtidigt som det genererar stora mängder avfall. Att minska mängden och antalet av dessa produkter (framför allt plastprodukter) är ett prioriterat område inom EU. Uppskattningsvis kan mängden engångsprodukter som används inom kommunen minskas markant, fasas ut helt eller ersättas utan att funktion eller hygien påverkas.

Förväntad effekt av att nå mål 3:

- Minskad mängd avfall.
- Minskade kostnader för inköp av engångsprodukter.
- Färre transporter för leverans och av avfall.
- Minskad miljö- och klimatbelastning.

Färdmått 3.1: För att nå mål 3 krävs att mängden engångsprodukter inom kommunala verksamheter och bolag minskar med minst 20 procent fram till 2026 jämfört med 2024.

Färdmått 3.2: För att nå mål 3 krävs att mängden engångsprodukter inom kommunala verksamheter och bolag minskar med minst 50 procent fram till 2030 jämfört med 2024.

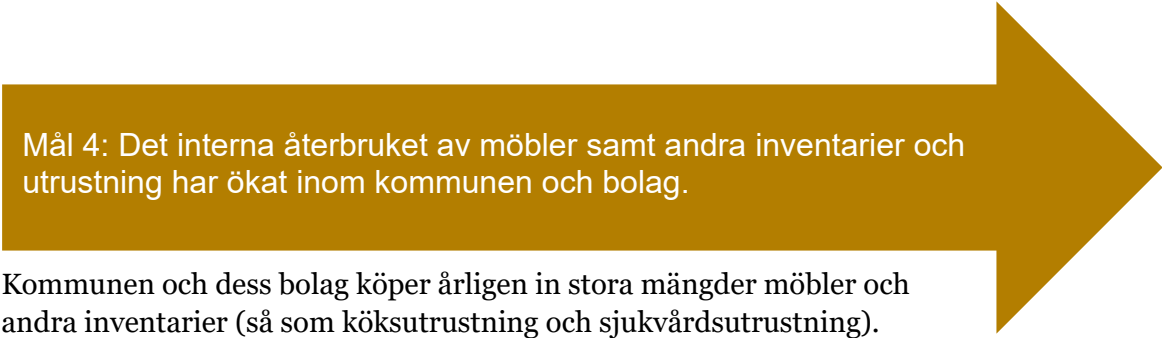
Ansvarig för målet: Kommunen

Indikator:

- Antal använda engångsprodukter per år.
- Antal utfasade engångsprodukter (antal enskilda produktartiklar) per år.
- Antal utbytta engångsprodukter (antal enskilda produktartiklar) per år.

Åtgärder:

- Identifiera engångsprodukter.
- Minimera användningen av engångsprodukter.
- Minimera plastanvändningen.

Mål 4: Det interna återbruket av möbler samt andra inventarier och utrustning har ökat inom kommunen och bolag.

Kommunen och dess bolag köper årligen in stora mängder möbler och andra inventarier (så som köksutrustning och sjukvårdsutrustning). Samtidigt finns ett överskott av produkter inom kommunen och bolagen som inte längre används. Det finns en utvecklingspotential i att ersätta nyinköp med återanvändning av möbler och andra inventarier inom kommunen.

Förväntad effekt av att nå mål 4:

- Minskad miljö- och klimatbelastning.
- Besparingar genom minskade inköp.
- Bättre utnyttjande av resurser.

Färdmått 4.1: För att nå mål 4 krävs att andelen möbler och andra inventarier och utrustning som cirkuleras ökar med minst 50 procent fram till 2030 jämfört med 2024.

Färdmått 4.2: För att nå mål 4 krävs att fler produktkategorier (utöver möbler) återbrukas 2030 jämfört med 2024.

Ansvarig för målet: Kommunen

Indikator:

- Antal produkter, totalt och per produktkategori, som återanvänds per år (antal cirkuleringar).
- Ekonomisk besparing per år som återanvändningen medför jämfört med nyinköp.

Åtgärder:

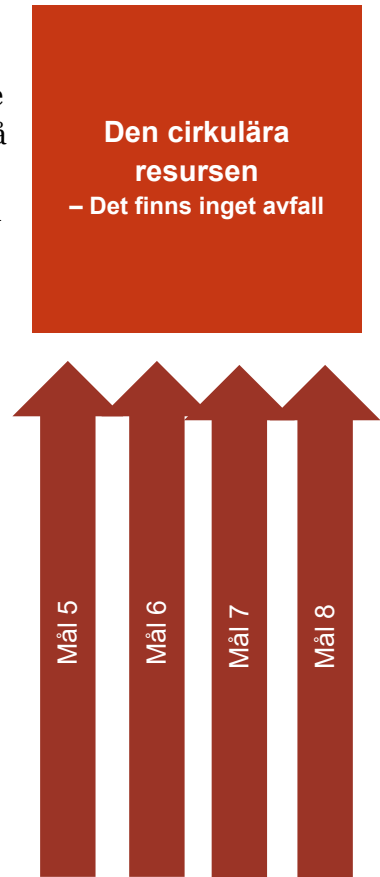
- Utveckla intern affärsmodell för att öka antalet cirkulerade produkter.
- Säkerställa ökade återbruksmöjligheterna av produkter vid upphandlingar.

Målområde: Den cirkulära resursen

- *Det finns inget avfall*

Målområdet fokuserar på att när avfall uppstår ska den cirkulära ekonomin främjas genom att bevara material i den biologiska och tekniska sfären så länge som möjligt. Detta möjliggörs genom att allt avfall, så långt det är möjligt, ska betraktas som en resurs. Matavfall ska sorteras för att bli biogas och biogödsel och förpackningar ska källsorteras för att materialåtervinnas. Målet nås genom att avfallet flyttas uppåt i avfallstrappan, där kommunens verksamheter tillsammans med bolagen föregår med gott exempel och driver omställningen framåt.

Avfall Sveriges vision är att det inte finns något avfall. Grunden till detta är att det finns potential i det närmaste allt avfall att flyttas längre upp i avfallstrappan och ingå i ett cirkulärt flöde genom effektivare återvinning och återanvändning. Med utgångspunkt i detta och att insamlingssystemen optimeras kan en ökande andel av avfallet omhändertas på bästa sätt. Här finns både miljö- och klimatvinster att göra, samt ekonomiska vinster.

Mål 5: Den totala mängden restavfall från hushållen har halverats per person fram till 2030 jämfört med 2020.

Förutom ändrade konsumtionsvanor och beteenden som minskar restavfallet, krävs också bättre utsortering av det avfall som uppstår och som faktiskt går att återvinna. En stor del av hushållens restavfall innehåller en relativt stor andel avfall som i stället borde gått till återvinning. Det är avfall så som farligt avfall (inklusive elavfall), förpackningar, plast, textil och matavfall som hamnar i restavfallet. Flera av dessa avfallsslag är prioriterade inom EU.

Förväntad effekt av att nå mål 5:

- Bättre resursanvändning.
- Lägre kostnader för hushållen.
- Ökad medvetenhet kring våra gemensamma resurser.
- Mindre risk för spridning av giftiga ämnen.

Färdmått 5.1: För att nå mål 5 krävs att mängden plastavfall (ej förpackningar) i restavfallet har minskat med minst 20 procent fram till 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 5.2: För att nå mål 5 krävs att mängden plastavfall (ej förpackningar) i restavfallet har minskat med minst 60 procent fram till 2030 jämfört med 2020.

Färdmått 5.3: För att nå mål 5 krävs att mängden förpackningar i restavfallet har minskat med minst 20 procent fram till 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 5.4: För att nå mål 5 krävs att mängden förpackningar i restavfallet har minskat med minst 60 procent fram till 2030 jämfört med 2020.

Färdmått 5.5: För att nå mål 5 krävs att mängden matavfall i restavfallet har minskat med minst 25 procent fram till 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 5.6: För att nå mål 5 krävs att mängden matavfall i restavfallet har minskat med minst 60 procent fram till 2030 jämfört med 2020.

Färdmått 5.7: För att nå mål 5 krävs att mängden elavfall och annat farligt avfall har minskat med minst 60 procent fram till 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 5.8: För att nå mål 5 krävs att det 2030 inte förekommer något elavfall eller annat farligt avfall i restavfallet.

Färdmått 5.9: För att nå mål 5 krävs att mängden textil i restavfallet har minskat med minst 25 procent fram till 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 5.10: För att nå mål 5 krävs att mängden textil i restavfallet har minskat med minst 50 procent fram till 2030 jämfört med 2020.

Ansvarig: Vivab.

Indikator:

- Mängd (kg) restavfall per person och år.
- Mängd (kg) felsorterat avfall för respektive avfallsfraktion i restavfallet (viktprocent).

Åtgärder:

- Insatser som förebygger felsorterat avfall i restavfallet.
- Införandet av fastighetsnära insamling enligt lagkrav 2027.

Mål 6: Utsorteringen av matavfall har ökat och renheten är fortsatt hög.

Till skillnad mot matsvinn, är matavfall den del av livsmedlet som inte går att äta, till exempel kaffesump, skal från frukt och grönsaker och benrester från kött. Detta matavfall utgör en viktig råvara för produktionen av biogas och biogödsel och ska tas tillvara på i så stor utsträckning som möjligt. Andelen matavfall som sorteras ut och samlas in av den totala mängden matavfall som uppstår i hushållen och verksamheter, är relativt låg och det finns en stor möjlighet för att förbättra utsorteringen. Idag hamnar en stor andel av matavfallet i restavfallet som går till förbränning, vilket gör att den energi och de näringsämnen som finns i matavfallet går förlorat. Renheten på det utsorterade matavfallet är en viktig komponent i framför allt produktionen av biogödsel där man vill undvika att föroreningar (plast, metall, farligt avfall) hamnar på åkrarna. Idag ligger renheten på en hög nivå.

Förväntad effekt av att nå mål 6:

- Lägre kostnader för restavfallet.
- Bättre resurshantering och därmed ökad produktion av biogas och biogödsel.
- Hög kvalitet på biogödslet vid hög renhet på matavfallet.

Färdmått 6.1: För att nå mål 6 krävs att år 2030 samlas minst 75 procent av det matavfall som uppstår in och behandlas biologiskt.

Färdmått 6.2: För att nå mål 6 krävs att renheten på insamlat matavfall fortsätter att ligga på minst 98 procent.

Ansvarig: Vivab.

Indikator:

- Andel matavfall som samlas in i förhållande till den andel matavfall som uppstår.
- Renhetsgrad på insamlat matavfall (procent).

Åtgärder:

- Insatser som medför ökad utsortering av matavfall och fortsatt hög renheten.
- Obligatorisk utsortering av matavfall för verksamheter.

Mål 7: Det cirkulära produkt- och materialflödet har ökat genom effektivare avfallshantering samt fler och renare fraktioner på återvinningscentralerna.

Vivab tar årligen emot cirka 16 500 ton avfall från hushåll och verksamheter på återvinningscentralerna i Varberg. Samtliga återvinningscentraler är välskyltade och personalen har goda kunskaper om sortering, vilket ökar chansen för rättsorterat avfall. Men för att kunna öka det cirkulära produkt och materialflödet på återvinningscentralerna krävs både fler och renare fraktioner. I takt med att det sker framsteg inom avfallsområdet beträffande materialåtervinning finns goda förutsättningar för fler avfallsfraktioner på återvinningscentralerna.

Förväntad effekt av att nå mål 7:

- Högre avkastning för de fraktioner som går att sälja.
- Lägre kostnad för att bli av med vissa fraktioner.
- Effektivare resursutnyttjande.
- Renare fraktioner ger ökat bidrag till den cirkulära omställningen.
- Ökad medvetenhet bland invånarna.

Färdmått 7.1: För att nå mål 7 krävs att antalet plastfraktioner (ej förpackningar) som samlas in på återvinningscentralerna är fler år 2030 jämfört med 2022.

Färdmått 7.2: För att nå mål 7 krävs att andelen felsorterat avfall i den brännbara fraktionen har minskat med minst 50 procent fram till år 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 7.3: För att nå mål 7 krävs att andelen felsorterat avfall i den brännbara fraktionen har minskat med minst 90 procent fram till år 2030 jämfört med 2020.

Färdmått 7.4: För att nå mål 7 krävs att andelen felsorterat elavfall och annat farligt avfall i den brännbara fraktionen har minskat med minst 60 procent fram till år 2026 jämfört med 2020.

Färdmått 7.5: För att nå mål 7 krävs att inget elavfall eller annat farligt avfall förekommer i den brännbara fraktionen år 2030.

Färdmått 7.6: För att nå mål 7 krävs att återvinningscentralerna erbjuder fler avfallsfraktioner år 2030 jämfört med 2022.

Färdmått 7.7: För att nå mål 7 krävs att återvinningscentralernas Återbruk cirkulerar 50 procent fler produkter år 2030 jämfört med 2024.

Ansvarig: Vivab.

Indikatorer:

- Mängd felsorterat avfall (inklusive elavfall och annat farligt avfall).
- Antal avfallsfraktioner.
- Volym cirkulerade produkter från Återbruket.

Åtgärder:

- Strategiskt arbete och utveckling för att öka antalet avfallsfraktioner samt för att uppnå renare avfallsfraktioner.
- Utveckla återvinningscentralernas Återbruk genom att ta fram affärsmodell.

Mål 8: Det finns en masshanteringsstation för jord- och schaktmassor och inom kommunen arbetar man strategiskt och operativt för cirkulär masshantering.

För de jord- och schaktmassor som uppstår i den kommunala verksamheten har det tidigare inte funnits någon strukturerad plan beträffande hantering, logistik eller uppläggningsyta för mellanlagring och hantering. En viktig del i detta är att behovet av att behandla förorenade massor sannolikt kommer att öka i takt med att Varberg förtätas och byggs ut. Cirkulär masshantering är ett av de områden där kommunen har stora möjligheter att bidra till att minska sin klimatpåverkan. Kommunen kan bli bättre på att betrakta byggmaterial och massor som resurser istället för avfall. Fullmäktige beslutade under 2023 att investera i anläggning av kommunens första masshanteringsstation, vilket innebär plats för massor (bergkross, grus, matjord, etc.) som uppstår vid anläggning och byggnation av fastigheter samt nya ytor, kan förvaras, hanteras och/eller förädlas över tid. För detta krävs en kommunövergripande styrning samt samarbete med berörda förvaltningar och kommunens bolag.

Förväntad effekt av att nå mål 8:

- Förenklad och effektivare hantering av och bättre kontroll över jord- och schaktmassor.
- Effektivare transporter av jord- och schaktmassor.
- Stora kostnads- och klimatbesparingar genom effektivare och färre transporter.

Färdmätt 8.1: För att nå mål 8 krävs att det senast år 2025 finns en framtagen kommunövergripande styrning för cirkulär masshantering som antagits av kommunfullmäktige.

Färdmätt 8.2: För att nå mål 8 krävs att det senast år 2026 finns en masshanteringsstation för mellanlagring och förädling av jord- och schaktmassor som används av samtliga förvaltningar och bolag som hanterar massor.

Ansvarig: Kommunen.

Indikator:

- Mängden återvunna massor per år.

Åtgärder:

- Starta det strategiska arbetet med masshantering genom att genomföra masshanteringsworkshop med samtliga berörda förvaltningar och bolag för att öka samsynen inom kommunkoncernen gällande dagens masshantering och möjliga lösningar för framtiden.

- Bilda en arbetsgrupp där samtliga förvaltningar och bolag som hanterar massor samt planerar verksamhetsområden ingår, i syfte att ta fram en kommunövergripande styrning för masshantering.

Målområde: Det gröna samhället

– *Trivsamma, trygga miljöer och god service*

Med invånarna i fokus är målet att skapa ett hållbart samhälle som är fritt från skräp, med en avfallshantering som är förknippad med god service och där sorteringsmöjligheterna är utformade för att passa alla i olika miljöer. Målet nås genom att öka fokuset på att skapa rätt förutsättningar för avfallshanteringen i utformningen av samhället.

Det gröna samhället
- Trivsamma, trygga miljöer med god service

Invånarna spelar en viktig roll i att nå målen i avfallsplanen. Att kunna erbjuda god service med tydlig information om hur avfall ska hanteras, minskas och förebyggas, och med ett trevligt bemötande, ökar sannolikheten för att avfallet ska kunna flyttas uppåt i avfallstrappan. Att avfallssorteringen blir enklare och mer tillgänglig, skapar förutsättningar för att minska nedskräpning. Ett skräpfritt samhälle är också ett attraktivt och tryggt samhälle inte bara för invånarna, utan även för besökare och för att locka folk att flytta till Varberg.

Mål 9: Nedskräpningen har minskat.

Skräp är en okontrollerad avfallsfraktion, varför nedskräpning ibland ses som ett steg längst ner i avfallstrappan, nedanför deponi. Det vanligaste skräpet består av fimpar, snus, tuggummi och förpackningar som slängt i stadsmiljö, längst kustlinjen och vid olika typer av evenemang.

Nedskräpning är förbjudet enligt miljöbalken och det finns krav i lagstiftningen om att avfallsplaner ska innehålla mål och åtgärder för nedskräpning, och kommunen har ett lagstadgat ansvar att arbeta mot nedskräpning. Från och mer 2026 ska kommunerna ordna separat insamling av förpackningar på torg och i parker, samt på andra populära platser där kommunen har renhållningsansvar.

Förväntad effekt av att nå mål 9:

- Trivsammare och tryggare miljöer för invånarna och besökare.
- Lägre kostnader för städning av skräp.
- Minskad miljöbelastning.

Färdmått 9.1: För att nå mål 9 krävs att nedskräpningen har minskat med minst 30 procent till år 2026 jämfört med 2024.

Färdmått 9.2: För att nå mål 9 krävs att nedskräpningen har minskat med minst 50 procent till år 2030 jämfört med 2024.

Färdmått 9.3: För att nå mål 9 krävs att källsortering i offentlig miljö har införts eller utökats till år 2026 för att möta lagkrav.

Ansvarig: Kommunen

Indikator:

- Mängd skräp som förekommer på marken.
- Kostnader för nedskräpning.

Åtgärder:

- Kommunen ska förebygga nedskräpning på mark.
- Införa källsortering på allmän plats.
- Ställa krav på förebyggande av nedskräpning och källsortering vid evenemang.

Mål 10: Invånarna är nöjda med avfallshanteringen.

Nöjda och medvetna invånare är av stor betydelse för hur avfallet hanteras i Varberg. Tillgänglighet, bemötande, god service och information är viktiga delar i relationen med invånarna för att underlätta avfallshanteringen.

Förväntad effekt av att nå mål 10:

- Bättre sortering.
- Ökad medvetenhet.
- Ökat engagemang kring avfallsfrågor.

Färdmätt 10.1: För att nå mål 10 krävs att minst 90 procent av invånarna är nöjda med Vivabs återvinningscentraler.

Färdmätt 10.2: För att nå mål 10 krävs att minst 90 procent av invånarna är nöjda med avfallshämtningen.

Ansvarig: Vivab.

Indikator:

- Kundnöjdhet i kundundersökning.

Åtgärder:

- Strategiskt jobba med tillgänglighet, bemötande, service och information.

4. Lagstyrda områden

Områdena som lyfts i detta avsnitt är eller kommer bli lagstadgade, varför de inte heller ligger som mål. Mål sätts för att åstadkomma en förflyttning, dessa områden handlar inte om förflyttning utan *ska* genomföras för att möta lagkraven.

4.1 Källsortering inom den kommunala verksamheten och bolag

I avfallsplanen 2018–2022 finns ett uppsatt mål om att alla kommunala verksamheter och bolag ska källsortera förpackningar, farligt avfall och matavfall. Målet nåddes inte inom ramen för föregående avfallsplan. Inom ramen för denna avfallsplan *ska* kommunens samtliga verksamheter och bolag inför källsortering av de lagstadgade avfallsfraktionerna: restavfall, matavfall, förpackningar (plast-, pappers-, metall- och glasförpackningar (färgat och ofärgat glas), returpapper/tidningar, elavfall, farligt avfall samt textil.

Insamling av dessa fraktioner är prioriterade områden både nationellt och på EU-nivå, där det ställs högre krav på både insamlingssystem och ökad källsortering. Insamlingen av bland annat förpackningar behöver öka för att uppnå EU:s målsättningar för materialåtervinning av förpackningsavfallet. För att kunna öka utsorteringen av dessa lagstadgade fraktioner från hushållen, måste kommunerna föregå med gott exempel och införa sortering inom de kommunala verksamheterna och bolagen.

Ansvarig: Kommunens förvaltningar och bolag.

Åtgärd:

- Införa källsortering inom kommunens samtliga verksamheter och bolag så snart som möjligt, senast år 2025.

4.2 Övertagandet av förpackningsinsamlingen

Förpackningar och tidningar har sedan 1994 omfattats av ett producentansvar gällande insamling och behandling och har samordnats av Förpackningsinsamlingen (FTI). Den 1 januari 2022 fick kommunen ta över ansvaret för insamling och återvinning av returpapper och tidningar och sommaren 2022 beslutade regeringen om förändringar i förordningen om producentansvar för förpackningar, vilket innebär att ansvaret för insamling av förpackningar blir ett kommunalt ansvar.

30 september 2023: Kommunerna ska redovisa till Naturvårdsverket hur den fastighetsnära insamlingen av förpackningar är planerad att införas.

1 januari 2024: Kommunerna får ansvar för insamling av förpackningar från hushåll genom fastighetsnära insamling eller lättillgängliga insamlingsplatser.

1 januari 2026: Kommuner ska ordna separat insamling av förpackningar på torg och i parker samt andra populära platser där kommunen har ett renhållningsansvar enligt gatuhållningslagen.

1 januari 2027: Kommuner ska ordna separat insamling av förpackningar fastighetsnära och från verksamheter som är samlokaliserade med hushåll och som anmält att man vill ha kommunal insamling. Kommuner ska också ordna insamling av förpackningar vid lättillgängliga insamlingsplatser för skrymmande förpackningar.

Ett kommunalt insamlingsansvar gör det möjligt att samordna insamlingen med mat- och restavfall samt returpapper och ger möjligheter att effektivisera avfallshanteringen. Fastighetsnära insamling gör det lättare att göra rätt för invånarna och erfarenheten visar att mer förpackningar kommer att lämnas till materialåtervinning i stället för att hamna i restavfallet vid fastighetsnära insamling.

Planeringsarbetet för det kommunala övertagandet av förpackningsinsamling och den fastighetsnära insamlingen pågår, vilket gör att det i skrivande stund är för tidigt att säga hur utformningen av den fastighetsnära insamlingen kommer se ut.

Ansvarig: Vivab

Åtgärd:

- Övertagande av förpackningsinsamlingen från och med 2024 och fastighetsnära förpackningsinsamling från och med 2027.

5. Genomförande av avfallsplan

5.1 Åtgärder

För att nå de uppsatta målen i avfallsplanen finns till respektive mål övergripande aktiviteter som tar ut en riktning i arbetet med målen. En mer detaljerad handlingsplan för respektive mål kommer arbetas fram av respektive ansvarig efter att avfallsplanen blivit antagen.

5.2 Styrmedel

Styrmedel utgör en viktig del i avfallshanteringen och genomförandet av avfallsplanen för att nå de uppsatta målen och för de åtgärder som beskrivs i avfallsplanen, samt när det gäller efterlevnad av lagar, förordningar och direktiv. De aktuella styrmedel som kopplas till avfallsplanen är de som nämns i avfallsförordningen. (För en utförligare redogörelse av styrmedlen se bilaga 1, avsnitt 8).

- **Fysisk samhällsplanering:** Varberg är en tillväxtkommun. I byggandet av det hållbara samhället behöver avfallshanteringen vara en del av den grundläggande infrastrukturen och således en del av den fysiska samhällsplaneringen, vilken bör ta hänsyn till hur avfall både ska samlas in och transporteras på effektivt sätt.
- **Miljötillsyn:** Tillsynsmyndigheten utövar tillsyn enligt miljöbalken över företag och andra verksamheter. Detta är kommunens styrmedel som kan påverka hur företag och andra verksamheter hanterar avfall.
- **Upphandling:** Offentliga upphandlingar och inköp är ett betydande styrmedel som ger kommunerna stora möjligheter att påverka och förebygga uppkomsten av avfall.
- **Kommunikation och information:** Kommunikations- och informationsinsatser riktade till hushåll och verksamheter är ett viktigt verktyg för att främst sprida kunskap kring avfalls- och resurshantering i syfte att öka medvetenheten och nå beteende förändring, och kan därmed bidra till förflyttningar i linje med målsättningarna i avfallsplanen.
- **Avfallstaxa:** Avfallstaxan som tas ut i Varberg ska täcka kostnader för hämtning och behandling av kommunalt avfall samt mottagandet och hanteringen av avfall på återvinningscentralerna. Avfallstaxan är ett viktigt styrmedel för att kunna påverka invånarna och verksamheter att ändra sitt beteende kring både mängden och sorteringen av avfallet.
- **Lokala avfallsföreskrifter:** Tillsammans med avfallsplanen, utgör de lokala avfallsföreskrifterna kommunens renhållningsordning vilket är ett styrdokument för kommunens arbete att minska avfallets mängd och farlighet.

5.3 Finansiering

Genomförandet av avfallsplanen kommer övergripande att finansieras genom avfallstaxan där så är tillämpligt, och i annat fall inom ramen för verksamheternas och bolagens ordinarie budget. För att genomföra vissa av åtgärderna i avfallsplanen kommer det bli aktuellt att tillföra resurser utöver avfallstaxan och den ordinarie budgeten. Bland de större kostnaderna hör:

- Införa källsorteringsmöjligheter i samtliga kommunala verksamheter och bolag.
- Införa system för intern återvinning av möbler och andra inventarier.
- Utfasningen av engångsprodukter kan initialt innebära extra kostnader i investeringar av till exempel flergångsprodukter, men på sikt innebär minskad användning av engångsprodukter en minskad kostnad.
- Genomföra kommunikations- och informationsinsatser, samt utbildningar.
- Hantering av nedskräpning och införandet av källsortering i offentlig miljö, tillsammans med förebyggande insatser och uppföljning (skräpmätning).
- Införandet av masshanteringsstation.
- Att möta lagkravet gällande nedskräpning och införandet av källsortering i offentlig miljö, förväntas medföra ökade kostnader för renhållning som en följd av inköp av nya soptunnor och tömning. Det är ett arbete som behöver bedrivas inom ramen för hamn- och gatunämndens budget framöver.
- Övertagandet av insamlingsansvaret av förpackningar och införandet av fastighetsnära insamling. Insamlingsansvaret kommer även ge intäkter som kommer täcka kostnaderna för insamlingen.
- Utveckling av återvinningscentralerna beträffande bland annat fler fraktioner och bättre återbruk.

Genomförandet av åtgärderna förutsätter engagemang från kommunens verksamheter och bolag. Åtgärderna kan medföra kostnader som en följd av behovet av ökade personella resurser eller andra driftskostnader, samt att det kan bli aktuellt med investeringar.

De åtgärder som krävs för att nå avfallsplanens mål bedöms kunna genomföras med befintliga personella resurser, men det kan finnas behov att tillsätta personal, få in tillfälliga resursförstärkningar eller göra omprioriteringar av resurser. Under genomförandet bör samverka mellan Varbergs och Falkenberg kommun övervägas då detta kan bidra till bättre utnyttjande av resurser och underlätta genomförandet.

Det bör inom kommunen finnas en funktion som är dedikerad till avfallshanteringen och avfallsfrågorna i de mål som ligger på kommunens ansvar.

Genomförandet av åtgärderna kan medföra förändringar av kommunens avfallstaxa.

Om eventuella ekonomiska prioriteringar blir aktuella för avfallsplanens genomförande, ska dessa göras utifrån gällande lagstiftning samt de målsättningar som är mest relevanta att genomföra utifrån avfallshierarkin, cirkulär ekonomi samt att minska avfallens mängd och farlighet.

Genomförandet av vissa åtgärder kan även leda till lägre kostnader på både kort och lång sikt. Som exempel kan minskad användning av engångsprodukter, minskat matsvinn, renare avfallsfraktioner, intern återanvändning av möbler och inventarier samt kortare transporter av jord- och schaktmassor ge lägre kostnader. I ett globalt perspektiv bidrar genomförandet av avfallsplanen till en minskad miljö- och klimatbelastning, att ta kostnaden för minskad föroreningsbelastning och därmed en minskad miljöskuld, innebär en investering för framtiden.

5.4 Uppföljning och fortsatt arbetet

För att kunna avgöra om arbetet med avfallsfrågor går i den riktning som pekas ut av avfallsplanen krävs kontinuerlig uppföljning och analys.

Uppföljning av avfallsplanens mål och aktiviteter sker årligen i samband med kommunkoncernens gemensamma hållbarhetsrapportering. Vivab har ansvar för att rapportera in uppföljning av de indikatorer som ålagts bolaget att följa upp till kommunstyrelsens förvaltning. Rutin för uppföljningsarbetet kommer tas fram vid uppstarten av avfallsplanens genomförande.

Vivab driver och samordnar arbetet inom de områden som bolaget pekas ut som ansvarig utförare. Inom de områden där kommunen pekas ut som ansvarig utförare har kommunstyrelsen uppdraget att driva, samordna och följa upp nämnder och bolags arbete mot målsättningen i avfallsplanen. För god framdrift förutsätts att det inom kommunstyrelsens förvaltning finns en funktion med utpekad uppdrag att arbeta med avfallsplanens genomförande.

Varje nämnd och bolag ansvarar för att *utföra* det arbetet som krävs för att nå målen i avfallsplanen.

6. Miljöbedömning

Enligt 6 kap. 11 § Miljöbalken, ska en miljöbedömning göras av en plan, om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Inom ramen för miljöbedömningen ska enligt 6 kap. 12 § Miljöbalken, en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, där den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra, identifieras, beskrivas och bedömas. Denna finns i sin helhet i bilaga 1 (*avsnitt 7*), och här följer en kort sammanfattning av bedömningen.

Avfallsplanens genomförande kommer bidra till minskad miljöpåverkan jämfört med nollalternativet, främst genom effektivare avfallshantering, ökad utsortering, förebyggande och minimering av avfall, samt informations- och kommunikationsinsatser som ska bidra till beteendeförändringar och hållbar konsumtion.

Den negativa miljöpåverkan vid genomförandet av avfallsplanen bedöms sammantaget vara liten. Det är framför allt transporter och utvecklingen av insamlingssystem i samhället, som står för den negativa miljöpåverkan. Miljövinster med att genomföra planen bedöms vara större än de negativa konsekvenserna.

Den sammantagna bedömningen är således att avfallsplanens genomförande har en minskad klimat- och miljöpåverkan jämfört med nollalternativet.

7. Giltighetstid

Denna avfallsplan är giltig från och med _____ till och med 2030-12-31.

Enligt lagkrav ska en avfallsplan minst revideras var fjärde år, men avsikten är att redan under 2026 genomföra en revidering av avfallsplanen för godkännande.

Antagen avfallsplan ska följas enligt tidigare nämna instruktioner. Avvikelse från planen ska redogöras. Förändringar i omvärlden, nya lagar, direktiv, förordningar och målsättningar, kan komma att påverka genomförandet av planen.

Förändringar av denna art (lagar, direktiv, förordningar och målsättningar) står över planen och ska följas, och kan innebära förändrade förutsättningar för vissa delar av planen.

8. Bilagor

Bilaga 1

Innehåll

1. Nulägesbeskrivning av avfallshanteringen i Varberg
2. Lagstiftning och mål
3. Utvärdering av Avfallsplan 2018–2022
4. Målområden som valts bort i Avfallsplan för Varbergs kommun 2024–2030
5. Återvinningstationer och avfallsanläggningar i Varberg
6. Uppgifter om nedlagda deponier i Varberg
7. Miljökonsekvensbeskrivning av Avfallsplan för Varbergs kommun 2024–2030
8. Styrmedel
9. Ordförklaring och definitioner